

Vergaderjaar 2023–2024

35 165

Verkiezingen

Nr. 63

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 oktober 2023

Hierbij bied ik u mijn reactie op het artikel «Zwalkend OM in wiek geschoten door brief regeringscommissaris Statia»¹ wat de genoemde mogelijke verkiezingsfraude op Sint Eustatius betreft. Deze reactie is op het verzoek van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties dat werd ingezonden op 27 september jl.

Het verzoek van de regeringscommissaris en de reactie van het OM

De toenmalig plaatsvervangend regeringscommissaris heeft het OM schriftelijk verzocht een nader onderzoek in te stellen naar de wijze waarop volmachtstemmen zijn verkregen en gebruikt tijdens de Eilandsraad- en Kiescollegeverkiezingen in maart 2023. De plaatsvervangend regeringscommissaris vroeg dit onderzoek omdat het percentage volmachtstemmen op Sint Eustatius 36,7% is. Ter vergelijking: het landelijk gemiddelde van volmachtstemmen ligt tussen de 8 en 12%. Het OM heeft in een brief gereageerd op het verzoek en gemeld geen strafrechtelijk onderzoek naar deze casus te doen. Het OM maakt op basis van de wettelijke kaders een eigen afweging al dan niet een strafrechtelijk onderzoek in te stellen. Hierbij heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geen rol.

Het OM heeft mij gemeld een onderzoek te doen naar aanleiding van een aangifte omtrent het ronselen van volmachtstemmen in Caribisch Nederland. In het belang van het lopende onderzoek, kunnen daarover geen verdere uitspraken worden gedaan. Over het nieuwsartikel op dossierkoninkrijksrelaties.nl heeft het OM mij gemeld zich niet in de beschreven situatie te herkennen.

¹ <https://dossierkoninkrijksrelaties.nl/2023/09/27/zwalkend-om-in-wiek-geschoten-door-brief-regeringscommissaris-statia/>.

Mogelijke maatregelen om aantal volmachten te verlagen

De regeringscommissaris van Sint Eustatius heeft de zorgen over het hoge percentage uitgebrachte volmachten op het openbaar lichaam ook met mij gedeeld.² De regeringscommissaris vraagt mij om het stemmen per volmacht op Sint Eustatius aandacht te geven en indien stemmen per volmacht mogelijk blijft, de procedures daaromtrent aan te scherpen. Ik deel de zorgen over het percentage uitgebrachte volmachten en blijf aandacht geven aan het stemmen per volmacht op Sint Eustatius.

Het verlenen van volmachten biedt kiezers de gelegenheid om in bepaalde situaties toch een stem uit te kunnen brengen wanneer zij daar niet de mogelijkheid voor hebben. Het kan gaan om bijvoorbeeld medische redenen of een verblijf in het buitenland, maar mensen geven aan ook andere redenen te hebben waardoor zij niet zelf een stem kunnen uitbrengen³. Het afschaffen van het verlenen van volmachten kan het kiesrecht van mensen in het geding brengen. Daarom is het zeer onwenselijk om een dergelijk ingrijpende wijziging door te voeren. Daarnaast is het onwenselijk om onderling onderscheid te maken tussen openbare lichamen of gemeenten als het gaat om het uitvoeren van het kiesrecht. Kiesgerechtigden moeten in Nederland in gelijke mate toegang hebben tot het uitbrengen van hun stem.

Vanwege de zorgen over het hoge percentage volmachten is voorafgaand aan de Eilandsraads- en Kiescollegeverkiezingen op 15 maart 2023 door het ministerie extra ondersteuning geboden aan de openbare lichamen, waaronder Sint Eustatius:

- Het ministerie heeft de gezaghebbers en de regeringscommissaris geadviseerd over procedures die ingesteld kunnen worden om de kans op misbruik van schriftelijke volmachten te verkleinen. Zoals het niet digitaal verstrekken van het aanvraagformulier van een schriftelijke volmacht, het uitreiken van maximaal twee aanvraagformulieren per persoon, de aanvraag altijd door de volmachtgever te laten indienen en/of na ontvangst van een digitaal verzoek contact met de volmachtgever op te nemen om de aanvraag te verifiëren.
- Er is in samenwerking met de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN) communicatiemateriaal ontwikkeld over het proces van volmachtverlening en de strafbaarstelling van het ronselen van volmachten.
- Er heeft een overleg plaatsgevonden tussen de hoofdofficier van justitie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, de openbare lichamen, het Ministerie van BZK en de Kiesraad over de strafrechtelijke procedures bij vermoedens van ronselen en misbruik en de afhandeling van een aangifte hiervan.

Naast de geleverde ondersteuning aan de openbare lichamen wordt gewerkt aan twee (initiatief)wetsvoorstellen die invloed hebben op volmachtverlening:

- Het initiatiefvoorstel van de leden Sneller (D66) en Bushoff (PvdA) om vervroegd stemmen in het stemlokaal mogelijk te maken⁴. Hierin wordt ook voorgesteld het maximaal aantal volmachten dat een persoon kan uitbrengen te verlagen van twee naar één. Ik ben voorstander van het verlagen van het aantal volmachten dat één persoon mag uitbrengen.

² De brief van de regeringscommissaris is als bijlage bijgevoegd bij de evaluatie van de provinciale staten en waterschapsverkiezingen op 15 maart 2023. (Kamerstuk 35 165, nr. 61).

³ *Rapport gebruik volmachtstemmen bij verkiezingen 2012 en 2014* (Kiesraad, 2014), <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/adviezen-en-publicaties/publicaties/2014/10/10/rapport-gebruik-volmachtstemmen-bij-verkiezingen-2012-en-2014>.

⁴ Kamerstuk 36 047, nr. 2.

- Daarnaast ben ik voornemens het wetsvoorstel Aanscherping strafbaarstelling ronselen en vereisten toewijzing restzetels nog dit jaar bij de Raad van State aanhangig te maken voor advies. In dat wetsvoorstel wordt de delictsomschrijving van het ronselen aangepast.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.M. de Jonge